

חבל נחלתו

להינשא (ואולי גם לא תדרוש להתירה מכיון שאינה שומרת מצוות). המשפחה רצתה לשבת 'שבעה' מייד לאחר האסון. אולם האשה עדיין בחזקת אשת איש, כיון שלא נקבע מות בעלה עפ"י בי"ד, אלא רק עפ"י רשומי נכרים שהם בגדר אומדנא. וע"כ כיון שהאשה עדיין לא הותרה אין למשפחה לשבת ולהתאבל.

וזמן מה לאחר האסון, ישבו באמריקה בתי דין, והתירו נשים עפ"י האומדנות והבירורים שהיו לפניהם. ואז עליהם לשבת 'שבעה' ולומר קדיש.

ולעוד סניפים כדי להתיר. וכש"כ כאן שיש מקרים של אנשים הרשומים לטיסה וברגע האחרון ירדו מהמטוס, בודאי שכדי להתיר אשה זו צריך בי"ד. ועי"ע שו"ת היכל יצחק [לרה"ר הגרי"ה הרצוג סי' כ"ט]. ובשדי חמד [מע' אבלות סי' ר'] שאוסר אבלות כל זמן שאין עדות ברורה למיתה (ועי"ש שמיקל לעתים דוקא במשאל"ס).

מסקנה

במקרה הנוכחי האשה לא דרשה להתירה

סימן נז

פטירה בין השמשות לענין 'יארצייט'

ח"א סי' רצ"ג). וגם אמר שדנין המת בכל שנה דבר מועט". ובס' חסידים [סי' רל"א] כתב שני טעמים, טעם ראשון משום צער המאורע, וטעם שני משום שאב ובנו הם כגוף אחד. ונראה שטעמו השני מקביל לטעמו הראשון של הלקט יושר. ומשום שהאב והבנו נידונים ביום זה.

והנ"מ בין הטעמים היא, שאם משום דינו של הנפטר עדיף להקדימה מאשר לאחר. כפי המבואר בטור לגבי תעניות קודם ר"ה [או"ח סי' תקפ"א]: "נוהגין באשכנז להתענות כולם בער"ה. וסמוך לזה ממדרש ר' תנחומא: ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא אלא ראשון לחשבון עוונות. משל למדינה שזייבת מס למלך ולא נתנו לו בא אליה בחזיל לגבותו. כשנתקרב אליה בעשרה פרסאות יצאו גדולי המדינה לקראתו, ואמרו לו: אין לנו מה ליתן לך, הניח להם שליש. כיון שנתקרב יותר יצאו בינוני העיר לקראתו הניח להם שליש השני.

ריט

שאלה

מי שאביו נפטר לאחר השקיעה ולפני צאת הכוכבים (=בין השמשות), איזה יום יקבע ליום הזכרון לאביו, יום שלפני השקיעה או יום שלאחריה?

תשובה

נהגו הרבה מנהגים ביום הזכרון. תפילה, לימוד, אמירת קדיש, הדלקת נר נשמה ועוד. חלק מהמנהגים מתחילים כבר בשבת שקודם יום הזכרון. מכולם בימינו (שכמה אבלים אומרים קדיש), הבעייתי ביותר הוא התענית ביום הזכרון שקשה לנהוג בה שני ימים רצופים. בשאר הדברים כתבו האחרונים [גשר החיים פל"ב סי"ב] שינהגו בשני הימים.

בס' לקט יושר [חלק ב' (י"ד) עמוד צ"ה ענין א'] כתב: "זכורני שאמר דרך שמועה (=בעל תרוה"ד) לכך מתעניין ביום שמת בו אביו משום דאיתרע לו מזלו (וכ"כ בתרוה"ד

חבל נחלתו

לכאן. כלל זה נאמר במקום שאי אפשר לקיים ביום הקבוע, וצריך לאחר משהוא מחמת פורענות, אבל לא כהכרעה לספיקא דיומא.

וע"כ כאן ראוי להתענות ביום הראשון, וכן לעלות לקבר ביום הראשון. וכ"כ בגשר החיים [שם], ובצורר החיים [לגר"מ אליהו, סעי' 161]. ובפני ברוך [סי' ל"ט סל"ט] הביא שתי דעות. האחת שעדיף ביום הראשון כפי שכתבנו. והשניה עפ"י שו"ת "דודאי השדה" [סי' צ"ט] ומשום שעדיף לנפטר שיאמרו קדיש לאחר שעלה במדרגה, ומשם האג"מ [יו"ד ח"ג סי' קנ"ט] משום שביום הראשון היה חי כמעט בכולו. וכאמור, האחרונים כתבו שבשאר המנהגים ינהג בשני הימים. כן הביא בגשר החיים מתשו' החת"ס [או"ח סי' קס"א] שיש שנהגו כלל לא להתענות במקרי ספק.

וע"ע בשיורי ברכה [סי' שע"ו אות ו'] ובס' לשון חכמים [ח"א סי' ט"ז].

כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו, והניח להם הכל. כך המלך זה הקב"ה, בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה. ער"ה הגדולים מתעניין ומוותר להם שליש עונותיהם, בי' ימים בינונים מתעניין ומוותר להם ב' שלישים, בי"ה הכל מתעניין ומוותר להם הכל. במוצאי י"ה עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עונות לכך קורא י"ט ראשון ראשון לחשבון עונות. ואף לטעם השני שהזכיר בספר חסידים ולטעם הראשון של הלקט יושר שאף הבן נידון בו או נפקד על עוונות, נראה שהקדמת התענית עדיפה, ומאותו טעם של הקדמת תרופה למכה. וכ"נ ממנהג סדרי התפילה והתענית בערב ר"ח שנועדו לתשובה על העבר ולהכנה לחודש חדש. לעומת זאת לטעם של צער המאורע נראה שאין נ"מ בין תענית ביום הראשון או ביום השני.

ובתחילה, היה נראה לי שעדיף לאחור משום: "אקדומי פורענות לא מקדמי" [מגילה ה' ע"א]. אולם נראה שאין כלל זה קשור

סימן נח

כניסת נשים לבית קברות

של אבנר. ופרש רש"י: "ר' יהודה אומר לעולם — לפני המטה יוצאות, שכן מצינו בדוד שיצא אחר מטתו של אבנר, ואי סלקא דעתך נשים אחר המטה, אורחיה דדוד להלך עם הנשים?". המחלוקת אינה אם נשים יוצאות, אלא היכן הן יוצאות בהוצאת המת, לפני המטה או לאחריה.

ובתוספות [שם ד"ה נשים] כתבו לגבי יציאתן לפני המטה: "דכיון דשנת צער הוא ליכא למיחש להרהור. ובירושלמי [סנהדרין פ"ב ה"ד] פליגי, איכא למאן דאמר לפני

שאלה

האם מן הראוי שנשים תצאנה לבית קברות להלויות או לאזכרות?

תשובה

א. בתלמוד בבלי [סנהדרין כ' ע"א]: הובאה ברייתא מתוספתא [פסחים פ"ג ה"א]: "תנו רבנן: מקום שנהגו נשים לצאת אחר המיטה — יוצאות, לפני המיטה — יוצאות. רבי יהודה אומר: לעולם נשים לפני המיטה יוצאות, שכן מצינו בדוד שיצא אחר מיטתו